

Rok Kuntner

Izbrani arhaizmi glagolskega besedotvorja in oblikotvorja arkadijskega narečja

UVOD

Arkadijščina je starogrško narečje 1. tisočletja pr. Kr., katerega govorno področje je zajemalo osrednje pokrajine Peloponeza, ki jih zaznamuje reliefno zelo razgiban teren. Sodi med t. i. neliterarna narečja,¹ tj. idiome, ki so izpričani izključno epigrafsko. Najstarejši napisi s področja Arkadije, ki izpričujejo lokalni idiom, izvirajo iz 6. stoletja pr. Kr.² Večji del arkadijskega narečnega jezikovnega korpusa³ predstavljajo kratki zaobljubni in posvetilni napisi ter nekaj daljših dokumentov uradniške narave (sklepi, sprejeti na skupščini, zakoni, odloki ipd.), vklesanih na plošče, ki so bile kasneje pogosto uporabljene kot gradbeni material (*spolia*). Velika večina narečnih napisov izvira iz vzhodnoarkadijskega bazena, natančneje iz Tegeje, Mantineje in Orhomena. V sorazmeroma čisti obliki nam je idiom dostopen na epigrafskih dokumentih, ki so nastajali v relativno gledano dokaj kratkem časovnem razdobju, že od 4. stoletja pr. Kr. dalje pa besedila izkazujejo jasno interferenco ahajske nadregionalne jezikovne različice (κοινά). Kljub temu lahko narečnim prvinam arkadijščine sledimo nekako do začetka 2. stoletja pr. Kr., ko je to narečje doletela enaka usoda kot domala vsa starogrška narečja – bilo je opuščeno v prid prestižnega jezikovnega standarda, pangrške κοινή, ki je

1 Izraz ni docela upravičen, saj arkadijski narečni jezikovni korpus vključuje najmanj dve kratki literarni besedili. Gre za epigrama iz Olimpije, pripisana Mantinejcu Praksitelu (I.v.Ol. 266) in Majnalcu Ksenoklu (I.v.Ol. 164.)

2 Najstarejša besedila so Te 1, IG 75, Ma 1, IG 400, IG 401, IG 402, Pa 1, Pa 2, Or. Inc. 1 (glej Dubois II).

3 Narečni jezikovni korpus je zbirka vseh napisov, ki so relevantni za preučevanje določenega narečja. Na območju Arkadije so bili najdeni tudi drugi narečni spomeniki, zlasti dorski, a teh seveda v arkadijski besedilni korpus ne vključujemo. Pač pa sem sodijo tudi arkadijski jezikovni spomeniki, odkriti zunaj Arkadije, denimo v Olimpiji in v Delfih.

postala *lingua franca* celotnega vzhodnega Sredozemlja. Gledano s stališča arealne dialektologije, arkadijski jezikovni sistem skupaj s kiprščino in najverjetneje tudi pamfilščino tvori konservativno narečno skupino v okviru vzhodne grščine, tj. arkadokiprščino, ki jo skupek odsotnosti definicijsko relevantnih izoglos loči od v tem oziru bolj inovativne jonsko-atiške skupine. Zdi se (taka je tudi *communis opinio* v starogrški dialektologiji), da je prav arkadijščina oz. arkadokiprščina tako po glasovnih kot oblikovnih prvinah v jezikovnogenetskem smislu najbližja prav mikenščini – hronolektu iz časa pred izoblikovanjem pangrških inovacij, ki pa ga genetsko vendarle lahko že uvrstimo med vzhodnogrška narečja.

Študij neliterarnih besedil posameznih starogrških narečji se je kot veda, ki je tako z metodološkega kot idejnega vidika povezovala področji starogrške filologije in zgodovinskega primerjalnega jezikoslovja, pričela razvijati v 19. stoletju. Na podlagi pomembnih novih spoznanj na obeh temeljnih področjih pa je od začetka 20. stoletja dalje pričela naglo napredovati. Arheološka izkopavanja so počasi naraščajočemu korpusu dodala številne nove, z jeziko(slo)vnega vidika pomembnejše napise, ki so odgovorili na mnoga vprašanja, četudi so marsikatera šele odprli ali stara dognanja ponovno postavili pod vprašaj. V tem obdobju starogrške dialektologije je nastala vrsta prebojnih in še danes relevantnih filoloških in komparativističnih razprav. Korpus neliterarnih narečnih starogrških besedil je edinstven in nepogrešljiv vir vedenja o jezikovni podobi lokalnih starogrških idiomov, z drugimi besedami o tem, kako je zvenela govorjena stara grščina na ulicah antičnih mest in odmaknjenih podeželskih zaselkov. Poleg tega tovrstni jezikovni spomeniki v odnosu do literarnih ponujajo bistvene prednosti za jezikoslovno preučevanje, saj podoba epigrafskih dokumentov po svoji naravi ni obremenjena s preoddajno zgodovino, ki v primeru besedil na drugih prenosnikih terjaja tvegano tekstnokritično analizo in odpravo elementov, nastalih v preoddaji. Nadalje gre pri epigrafskih virih praviloma za slogovno nezaznamovana oz. v manjši meri zaznamovana besedila, ki so kot taka zagotovo bližje dejanskemu govorjenemu idiomu kot pa literarna besedila, pri katerih gre za umetne literarne standarde (četudi narečne, kot je to pač pogojeno s specifičnim literarnim žanrom), za katere je značilna velika mera slogovne zaznamovanosti in zgledovanja po specifikah epskega jezika. *A priori* torej epigrafika verneje ohranja informacijo o jezikovni realnosti in je zato za diahroni vpogled v jezik in s tem za rekonstrukcijo grščine na relevantnih predhistoričnih jezikovnih stopnjah izjemnega pomena. Kljub tej splošni teoretično pričakovani visoki informativnosti pa je vredno opozoriti na sledeča metodološko relevantna dejstva: prvič, dokumenti iz arhaičnega obdobja, ki odražajo čistejšo obliko posameznega narečja, so izjemno redki in pičli; drugič, v prevladujoči meri gre za uradniška besedila, ki so pogosto formulaična, stereotipna in s tem jezikovno v precejšnji meri konservativna (poleg tega ravno uradniški žargon že od 4. stol. pr. Kr. izkazuje interferenco

ahajskega pokrajinskega standarda (κοινά) in kmalu zatem tudi pangrške (κοινή); tretjič, specifično problematiko predstavlja grafija: kot vemo so bile po celotnem grškem svetu razširjene lokalne različice alfabeta (t. i. epihorični alfabeti), ki so v fonetičnem smislu praviloma še manj informativni kot vzhodnogrški alfabet. Že ta v klasični dobi ni označeval opozicij v okviru akcenta, intonacije in deloma aspiracije, epihorični alfabeti pa poleg tega niso notirali niti opozicije vokalne kvantitete. Dejansko fonetično vrednost grafema lahko pogosto z gotovostjo določimo samo posredno, zahvaljujoč občasnim napakam oz. odstopanjem od ortografske norme, v primeru napisov v verzni obliki pa tudi s pomočjo metrike.

Arkadijščina s svojim sorazmerno pičlim naborom oblik vendarle prinaša številna v jezikovnozgodovinskem kontekstu presenetljiva jezikovna dejstva, in sicer zlasti v sferi besedotvornih in oblikotvornih arhaizmov. Pričujoča študija se osredinja na štiri take poteze arkadijskega glagolskega sistema⁴ in skuša s pomočjo primerjalne metode (tako na podlagi interne starogrške kot eksterne indoevropske evidence) in metode rekonstrukcije pojasniti njihovo predzgodovino in odnos do oblikotvorno oz. besedotvorno odgovarjajočih inovativnih pojavov v glagolskem sistemu drugih starogrških idiomov.

OJEVSKI VOKALIZEM V PRIMARNEM MEDIJALNEM OSEBILU ZA 3. OSEBO EDNINE IN MNOŽINE

Končnici *-τοί* (3. os. sg. med.) in *-vτοί* (3. os. pl. med.) sta prajezična arhaizma, ki ju ohranjata tako arkadijščina (npr. *ἔατοί*) in kiprščina (npr. *κεῖτοί*) kakor tudi mikensščina (npr. *e-u-ke-to = euk^hetoi*), medtem ko ostala starogrška narečja na istem mestu in v 1. ter 2. os. sg. izkazujejo ajevski samoglasnik, torej *-μαι*, *-σαι*, *-ται*, *-vται*. Glede na to, da tovrstna dvojnost v podedovani seriji sekundarnih osebil, na katerih besedotvorno temelji primarni set, ni izpričana (splošnogrško je v 2. os. sg., 3. os. sg. in 3. os. pl. prisoten dominantni ojevski vokalizem), splošnogrško izglasje *-αι* proti arkadokiprskemu oz. mikenskemu izglasju *-οί* zagotovo predstavlja inovacijo. Paradigma primarnih osebil medija se je v prajeziku glasila: **-h₂e-i > *(H)ai*, **-th₂e-i > *-t(H)ai*, **-o-i*, **-me(s)d^hh₂*, **-(s)d^h(h₂)ue*, **-ro-i* (prim. Tichy, *A Survey of Proto-Indo-European*, 88–95; Meier-Brügger, *Indogermanische Sprachwissenschaft*, 313–315), pri čemer je najverjetneje že poznoprajezično v večjem delu paradigme lahko prihajalo do prestrukturacije po naslonitvi v vzglasju odstopajočih oblik na osrednji set facientivnih osebil aktiva **-m(i)*, **-s(i)*, **-t(i)*, **-(e)nt(i)*, torej v smeri *→*-ma-i*, *→*-sa-i*, *→*-to-i*, *→*-ento-i/-nto-i*). Na tovrstni način preoblikovana serija je bila podvržena analoškemu pritisku po izravnavi v smeri prevlade ajevske

4 Četudi deležnika zlasti zaradi nominalne fleksije ne moremo brez pridržka uvrstiti v glagolski sistem, se vendarle zdi smiselno v začrtanem kontekstu te študije obravnavati tudi arkadijsko deležniško obliko *ἔασα*.

samoglasniške kvalitete, do česar je prišlo pri izoblikovanju splošnogrške paradigme -μαι, -σαι, -ται, -μεθα, -σθε, -νται (prim. praindoiransko **(h)ai*, **-saj*, **-taj*, **-mad^hi*, **-d^hu^uam*, **-ntaj*), oz. izravnave v prid varianti z ojevsko vokalno barvo, na katero v okviru grščine kaže mikensko-grško in arkadokiprsko gradivo.

KONJUNKTIV AKTIVA S SEKUNDARNIMI OSEBILI

V indoevropskem prajeziku se je konjunktiv tvoril iz tematskih in atematskih glagolskih osnov, in sicer s sufiksacijo besedotvorne pripone **-e/o-*, ki je tako formalno kot po distribuciji identična s tematskim vokalom **-e/o-*. Konjunktiv je v prajeziku edina naklonska osnova, ki je oblikotvorno dovoljevala tako primarna kot sekundarna osebila. Potencialni primer tovrstne ostaline v arkadijščini je glagolska oblika *κακρίνη* (IG 262.1.14), če jo je pravilno izvajati iz pgr. **k_h/ato-kri-n-je-e-t* k pide. bazi **kreh_i(i)-* »(raz)ločiti« (gl. LIV: 366–367). Diahrono gledano, gre za prvotni nazalni prezent, sekundarno razširjen s sufiksom **-je/ǰo-*. Konjunktivna osnova *-κρίνη-* je iz primarne prezentove tvorjena z regularno podaljšavo veznega vokala kot posledice vokalne kontrakcije (**-e-e-*) in s sekundarnim osebilom za 3. os. sg. **-t* > pgr. **-ø / ___#*. V prajeziku se je prospektivni konjunktiv utegnil tvoriti s primarnimi, voluntativni pa s sekundarnimi osebili (Rix, *Historische Grammatik des Griechischen*, 259). Takšna prajezična distribucija je sicer verjetna, nikakor pa ne gotova, saj jo je znotraj posameznih ide. jezikov, kjer konjunktiv sicer dopušča rabo tako sekundarnih kot primarnih oseb, nemogoče dokazati. Stara indijščina izkazuje stanje, v katerem pri konjunktivu primarna in sekundarna osebila alternirajo v, kot se zdi, prosti distribuciji, pri čemer sekundarna osebila daleč prevladujejo v atematskih osnovah, medtem ko je pri tematskih pogostnost enih in drugih bolj ali manj enaka (Sihler, *New Comparative Grammar*, 593). Kot je znano, v internogrški morfologiji konjunktiva sicer prevladujejo primarna osebila, vendar utegnejo nekateri narečni napisi izkazovati tudi oblike, opremljene s sekundarnimi osebili. Arkadokiprsko narečje (nekaj primerov ponujajo tudi razna dorska narečja) takšno stanje še obilno izpričuje. Ker iz same mikensčine o razvoju podedovanega konjunktiva v grščini ne moremo sklepati ničesar zanesljivega, je upravičena domneva, da sta na pragrški stopnji še morali obstajati obe možnosti spregatve, pri čemer je nato pangrško⁵ prišlo do prevlade in končne posplošitve primarnih oseb in posledične formalne izenačitve s spregatveno shemo prezenta. Distinktivni element je le podaljšava veznega vokala v t. i. dolgovokalnem konjunktivu, tj. konjunktivu tematskih osnov in konjunktivu atematskih osnov z analoško vnesenim dolgim izglasnim vokalom osnove.

5 Pangrške inovacije so tiste, ki so prisotne v vseh grških narečjih, a jih mikenska grščina še ne izkazuje, in torej ne morejo biti pragrške.

V Tabeli 1 je prikazan verjetni razvoj končaja 3. os. sg. konj. akt., kakor ga je mogoče rekonstruirati na relevantnih predhistoričnih jezikovnih stopnjah. Kot interno primerjalno gradivo služita dve obliki: tesalska, ki ravno tako kot arkadijska izkazuje arhaično stanje, in jonsko-atiška, ki že jasno kaže na sekundarno posplošitev seta primarnih oseb. Redki potencialni zgledi konjunktivnih oblik v mikenščini so za ugotavljanje prisotnosti oz. odsotnosti distinktivnega elementa primarnih oseb, tj. izglasnega *-i*, irelevantne, saj linear B ne beleži opozicije med izglasnimi *-ε*, *-η*, *-ει* in *-ηι*. V vsakem primeru je zapisan le izglasni *>ε<*.

Tabela 1

PIDE. OBLIKE	PGR. OBLIKE	ARK. OBLIKE ⁶	PRIM. NAR. GRADIVO
3. os. sg. konj. akt. <i>*-e-e-t</i> >	3. os. sg. konj. akt. <i>*-ē-t</i> > <i>*-ē</i> >	3. os. sg. konj. akt. <i>-η</i> IG 262, 1.14 3. os. sg. akt. konj. prez. <i>κακρίνη</i> ⁷	ARHAIZMI Tes. 3. os. sg. akt. konj. prez. <i>θέλη</i>
			INOVACIJE Jon.-at. 3. os. sg. akt. konj. prez. <i>θέληι/θέλη</i>

ARHAIČNO OSEBILO 1. OS. SG. OPT. PREZ. AKT.-OIA

V indoevropskem prajeziku se optativ tvori iz primarne časovne oz. časovno-aspektualne osnove s pripono **-ieh₁-/-ih₁-*. Oblikotvorno optativna osnova za razliko od konjunktivne dopušča le sekundarna osebila. Medtem ko so atematske oblike podvržene kvantitativnemu prevoju, in sicer glede na podstavno premičnost oz. nepremičnost glagolske osnove (atematski optativ je lahko akrostatičen, torej nepremičen, ali opisno histerokinetičen, torej desnopremičen; glej Rix, *Historische Grammatik des Griechischen*, 253), so tematske oblike nemobilne s kolumnalnim zaporedjem tematskega vokala v ojevski prevojni stopnji in ničtostenjske variante optativne pripone **-ih₁-*, kar v grščini rezultira kot značilno zaporedje *-o-t-*. Pragrško osebilo za 1.

6 Izpričane arkadijske oblike (tj. tiste brez asteriska), ki jih navajamo v tej študiji, sledijo kritični izdaji Dubois II. Izjema sta vokala *ē* in *ō*, ki ju tu zapisujemo *z >η<* in *>ω<*.

7 Besedilo IG 262 je pisano v epihoričnem alfabetu, pri čemer se obravnavana glagolska oblika pojavi zapisana kot *>KAKPINE<*. Ker skladenjsko na tem mestu pričakujemo konjunktiv (glej besedilo IG 262 v prilogi), moramo seveda izglasni *-E* etimološko interpretirati kot izvorno dolg. Iz tega razloga je v besedilu tudi rabljena eta in ne dejansko izpričani epsilon.

os. sg. akt. opt. je odvisno od dejanske prevojne stopnje optativne pripone, oziroma od tega, ali je njen pragrški refleks vokalnoizglasen (*-iē- < *-ieh₁-) ali konzonantnoizglasen (*-o-i- < *-o-ih₁-). V prvem primeru je končni slovnični morfem realiziran kot *-n < pide. *-m (npr. τι-θε-ιη-ν), v drugem pa je v gradivu izpričano standardno primarno osebilo -μι (npr. γράφοιμι), ki je z vidika zgodovinskoglasoslovnega razvoja nepričakovano in tako očitno predstavlja analoško substitucijo za pričakovani izglasni **-*a < pide. *-ḡ.

Edinstveni zgled tovrstne pričakovane realizacije osebila 1. os. sg. akt. tematskega optativa je arkadijska glagolska oblika ἐξελαύνοια (IG 343, 1.86 Orhomen). V 19. stoletju, tj. še pred odkritjem in objavo napisa IG 343 leta 1909, so nekateri vodilni indoevropeisti kot npr. Brugmann, Osthoff in Wackernagel na podlagi primerjalne metode in metode rekonstrukcije za 1. os. sg. akt. opt. zgolj teoretično na pragrški stopnji predpostavili obstoj končaja -o-i-α, ki bi v celoti ustrezal staroindijskemu -e-y-am, in njegovo kasnejšo substitucijo z običajnejšim in morfološko bolj transparentnim zaporedjem -o-i-μι. Ko je Premerstein leta 1909 objavil spodnji del napisa IG 343, ki je razkril presenetljivo obliko ἐξελαύνοια h glagolu ἐξελαύνω⁸ »izzženem«, se je zgornja predpostavka tudi potrdila kot upravičena. Da gre pri obliki ἐξελαύνοια nedvomno za arhaični optativ, je mogoče dokazati s pomočjo neposrednega sobesedila. Gre za dve strogo formulaični prisegi, ki so ju zapovrstjo dali prebivalci Evajmona in Orhomena.⁹ Prisega je dvodelna, oba dela pa sta strukturno identična; v jedru obeh priseg se na odgovarjajočih mestih pojavita osebni glagolski obliki [o]ῦ δαυ ἀνισταίμην, ki je formalno nedvomno optativ, in οὔ δαυ ἐξελαύνοια, ki smo ga ob upoštevanju paralelizma prav tako primorani analizirati kot optativno obliko.

Nastanek zaporedja -o-i-α = stind. -eyam, stiran. *-ajiam iz prajezičnega *-o-ih₁-m je mogoče pojasniti na sledeči način: izglasni grški -α je refleks pide. sekundarnega osebila *-ḡ za 1. os. sg. akt. v položaju za soglasnikom, torej *-C-ḡ. Z vidika tako grške kot indoevropske prajezične historične fonetike nepričakovano ohranitev medvokalnega -i- je treba pripisati analoški težnji po ohranitvi kolumnalnosti v tematskem optativu, pri čemer se je moralo prvotno trozložno zaporedje *-o.ī.h₁ḡ razviti v smeri *-o.ī.ih₁ḡ (s sekundarnim *ī kot polnilcem zeva po odpadu laringala) > *-oijih₁ḡ (s pozno izgubo zložnosti ijevskega elementa in končno odpravo hiata tudi v prvem zlogu) > pgr. *-oija > *-oia → *-oi-mi. Do popolnoma enakega razvoja pride tudi v 3. os. pl. tematskega optativa *-o-ih₁-ent (polna stopnja osebila je tu neprvotna, vendar zagotovo že prajezična, saj jo izkazuje večje število indoevropskih jezikov) > *-o-ih₁-ent > *-o.ī.ient > *-oi.ient > pgr. *-oien, praindoiransko *-aijan (praindoarijsko → *-aiarš > stind. -ayur) > av. -aiian.

8 Glagol ἐξελαύνω je kompozitum glagola ἐλαύνω. Simpleks (k bazi ἐλά- < pide. *h₁elh₂-) je tvorjen na podlagi heteroklitičnega izglagolskega samostalnika *ἐλα-ἦαρ, ἐλα-υv-oc. (Beekes, *Etymological Dictionary of Greek*, 401–402).

9 Prim. spodaj izvornik in prevod napisa IG 343, 58–95.

V tabeli 2 je prikazan diahroni razvoj optativnega končaja tematskih (in torej konzonantnoizglasnih) ter atematskih (in torej vokalnoizglasnih) osnov.

Tabela 2

PIDE. OBLIKE	PGR. OBLIKE	ARK. OBLIKE	PRIM. NAR. GRADIVO
TEMATSKE OSNOVE			ARHAIZMI
1. os. sg. opt. akt. * <i>-o-ih₁-ŋ</i> *[- <i>o.i.hŋ</i>] >	1. os. sg. opt. akt. * <i>-o-iĵ-ŋ</i> *[- <i>o-.i.iĵ</i>] > * <i>-oĵ.ĵa</i> >	1. os. sg. opt. akt. -o-i-α IG 343 1.86 ἐξελαύνοια	
ATEMATSKE OSNOVE			INOVACIJE
1. os. sg. opt. akt. * <i>-ieh₁-m</i> > * <i>-iĕ-m</i> > (po delovanju Stangovega zakona v zaporedju * <i>-EHM</i> #)	1. os. sg. opt. akt. * <i>-iĕ-n</i> >	1. os. sg. opt. akt. -iŋ-v (prim. običajne oblike 1. os. sg. akt. opt. prez. εἶŋν, τιθειŋν idr.)	Jon.-at. 1. os. sg. akt. opt. prez. -o-i-μ ἐξελαύνοιμι Evripid 1. os. sg. akt. opt. prez. -oiv : -oi. (Sihler, <i>New Comparative Grammar</i> , str. 597) <i>Po analogiji po atematskih oblikah tipa εἶŋν (< *H₁s- iĕH₁-m) : εἶŋ (< *H₁s-iĕH₁-t)</i>

ARHAIČNI AK. PL. F. AKT. PTCP. PREZ. ΕΑΣΑΣ

V indoevropskem prajeziku se je aktivna deležniška osnova moškega oz. srednjega spola k atematskemu glagolu **h₁es-* »biti«¹ tvorila s prevojno alternirajočo pripono **-ent-/-ont-/-ŋt-*, ki se je naplastila neposredno na atematsko prezentovo osnovo, torej **h₁es-ent-*. Prajezična akcentsko-prevojna paradigma tovrstnih deležnikov je bila holokinetična (polnpremična) z NOM. sg. m. **h₁és-ont-s* (prim. stind. *sán* ob analoškem lat. (*ab*)-*sēns*), GEN. sg. m. **h₁s-ŋt-és* (lat. (*ab*)-*sentis*, stind. *satás*). Ustrezni feminativ je bil regularno tvorjen z mocijskim sufiksom **-iĕh₂-/-ih₂-*, ki se je naplastil na šibkosklonsko deležniško osnovo in se vključil v prevoj sufiksalnega dela nove mezokinetične (srednjepremične) osnove, torej NOM. sg. f. pide. **h₁s-ént-ih₂-ø* → pgr. **es-ŋt-ĵa* (s posplošitvijo šibkosklonske realizacije prvega sufiksa in specifičnim grškim razvojem izglasnega zaporedja **-ih₂#*) > **ehas(s)a* (prim.

mik. *e-a-sa-* = *ehas(s)a-*); GEN. sg. f. pide. $*h_1s\text{-}\eta\text{-i}\acute{e}h_2\text{-}s$ > pgr. $*es\text{-}at\text{-}\acute{i}\bar{a}\text{-}s$ > $*eas(s)\bar{a}s$ (kar se direktno ohranja v mesen. GEN. sg. f. $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma(\sigma)\bar{\alpha}\varsigma$, identičnim s stind. *satyás*), AK. pl. f. pide. $*h_1s\text{-}\eta\text{-i}\acute{e}h_2\text{-}ns$ > pgr. $*es\text{-}at\text{-}\acute{i}\bar{a}\text{-}ns$ > $*es\text{-}at\text{-}\acute{i}\bar{a}\text{-}ns$ (s skrajšavo izglednega zaporedja po Osthoffovem zakonu) > $*eas(s)as$, kar se z regularnim, za arkadijščino pričakovanim odpadom medglasnega nazala v izglasnem zaporedju $*-Vns$ brez nadomestne podaljšave kot morfološki arhaizem ohranja v arkadijskem AK. pl. f. ptcp. prez. akt. $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma\alpha\varsigma$, izpričanem na napisu iz Mantineje IG 262 (5. stoletje pr. Kr.). V ostalih narečjih se na zgodnjih napisih sporadično še pojavljajo refleksi tovrstnih besedotvornih arhaizmov, pri čemer je kasneje za tvorbo osnove aktivnega participa prezenta ženskega spola splošnogrško prevladala krepkosklonska oblika οὔσα (kot refleks transponata < $*-ont\text{-}ih_2\text{-}$), in sicer po analoški naslonitvi na obliki za moški in srednji spol ὄν, ὄν ($*-ont\text{-}$), ki pa utegneta biti za razliko od mik. *e-o* = $*eh\bar{o}n$ < $*h_1s\text{-}\acute{o}nt\text{-}$ tudi sama naslonjena na produktivni nemobilni tematski tip φέρων < pide. $*b^h\acute{e}r\text{-}o\text{-}nt\text{-}s$, φέρωντος < $*b^h\acute{e}r\text{-}o\text{-}nt\text{-}os$.

Tabela 3 pregledno prikazuje predvideni diahroni razvoj arkadijske oblike v odnosu do primerjalnega gradiva drugih starogrških narečij.

Tabela 3

PIDE. OBLIKE	PGR. OBLIKE	ARK. OBLIKE	PRIM. NAR. GRADIVO
NOM. sg. f. $*h_1s\text{-}\acute{e}nt\text{-}ih_2$ >	NOM. sg. f. $*es\text{-}\acute{e}nt\text{-}\acute{i}\bar{a}$ → $*es\text{-}\eta\text{-}\acute{i}\bar{a}$ > $*ehas(s)a$ >	NOM. sg. f. $*\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma(\sigma)\alpha$	ARHAIZMI
GEN. sg. f. $*h_1s\text{-}\eta\text{-}\acute{i}\acute{e}h_2\text{-}s$ >	GEN. sg. f. $*es\text{-}at\text{-}\acute{i}\bar{a}\text{-}s$ > $*eas(s)\bar{a}s$ >	GEN. sg. f. $*\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma(\sigma)\alpha\varsigma$	Mik. NOM. pl. f. a-pe-a-sa (= <i>apehas(s)ai</i>) ¹⁰ Mesen. GEN. sg. f. $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma(\sigma)\bar{\alpha}\varsigma$
AK. pl. f. $*h_1s\text{-}\eta\text{-}\acute{i}\acute{e}h_2\text{-}ns$ >	AK. pl. f. $*es\text{-}at\text{-}\acute{i}\bar{a}\text{-}ns$ > $*es\text{-}at\text{-}\acute{i}\bar{a}\text{-}ns$ > $eas(s)ans$ >	AK. pl. f. $\acute{\epsilon}\acute{\alpha}\sigma\alpha\varsigma$	INOVACIJE
			Jon.-at. NOM. sg. f. οὔσα

SKLEP

Prikazani štiri pomembni besedotvorni oz. oblikotvorni arhaizmi arkadijskega narečja predstavljajo zgolj majhen delež oblik, ki utrjujejo prepričanje, da konservativne tendence tega idioma prevladujejo nad tendencami po inovativnih posegih v podedovane paradigme, zlasti analoških prenovah, ki jih lahko opazujemo v mnogih drugih, v tem oziru progresivnejših narečjih,

10 Bartoněk, *Handbuch des mykenischen Griechisch*, 329.

denimo v jonsko-atiškem. Razlog za takšen status utegne biti v zvezi s splošno tendenco, da idiomi perifernih območij nekega jezikovnogogenetsko homogenega jezikovnega kontinuuma praviloma učinkujejo kot skladišča jezikovnih pojavov, saj jih inovacije in konformizacijske težnje središčnih idiomov težje dosegajo. Za arkadijsko narečje relevantni dejavniki, ki idiomu dajejo pečat bolj arhaičnega izmed starogrških narečij, so geomorfološke, zgodovinske in sociolingvistične narave. Odločilna geomorfološka dejavnika sta nedvomno izrazita kontinentalna lega Arkadije brez dohoda do morja ter reliefno močno razgiban in posledično težko dostopen teren. Zgodovinsko gledano, gre pri nosilcih arkadijskega idioma za neprekinjeno kontinuiteto iz časa preddorske poselitve Peloponeza,¹¹ ki se je po propadu mikenskih palač zatekla na otok Ciper (kiprščina) in v odročno, gorato notranjost polotoka (arkadijščina). Arkadijci so bili na novem poselitvenem prostoru obkroženi z govorcji zahodnogrških narečij – z lakonsko in mesenijsko dorščino na jugu, z elidsko in ahajsko SZ grščino na severu in zahodu ter z lokalnimi govori saronke dorščine na vzhodu. Morda, vendar glede tega zaradi pičlih pričevanj ne moremo biti gotovi, je tak položaj skupaj z nenehno vojaško nevarnostjo, ki jo je predstavljala Sparta, pripomogel tudi k izoblikovanju močne zavesti o pripadnosti arkadijskemu etnosu in avtohtonemu lokalnemu narečju, ki se je v mnogih ozirih pomembno razlikoval od dorskih in SZ grških govorov. Nadalje so zaradi odročnosti, redke poselitve in politične marginalnosti pokrajine leto obšle vse pomembne prometnice. Tako so bile v večjem delu pokrajine sprva otežene tudi možnosti za stike z govorcji drugih starogrških idiomov. Kot odločilna sociolingvistična dejavnika se poleg tega kažeta še predvsem odsotnost stiliziranega knjižnega jezika in, vsaj v arhajski dobi, prestižnih pokrajinskih standardov, ki bi utegnili vplivati na naravni razvoj idioma.

BIBLIOGRAFIJA

- Bartoněk, Antonín. *Handbuch des mykenischen Griechisch*. Heidelberg: Winter, 2003.
- Beekes, Robert Stephen Paul. *Etymological Dictionary of Greek*. Leiden in Boston: Brill, 2010.
- Buck, Carl Darling. *Introduction to the Study of the Greek Dialects: Grammar, Selected Inscriptions, Glossary*. Boston: Ginn and Company, 1910.
- Derneue Pauly: Enzyklopädie der Antike*. Stuttgart: J. B. Metzler'sche Verlagsbuchhandlung, Carl Ernst Poeschel Verlag GmbH, 2012.
- Dubois I = Dubois, Laurent. *Recherches sur le dialecte arcadien – I Grammaire*. Louvain-la-Neuve: Cabay, 1986.

11 S tem izrazom se misli na obdobje pred vzpostavitvijo dorske hegemonije, ko je bil Peloponez še domovina etnolingvistične skupnosti, katere del so bili govorcji mikenske grščine in predniki govorcev arkadijščine, kiperščine in pamfilsčine, nikakor pa ne obdobje, preden bi Dorci prišli na Peloponez, saj je danes teorija o veliki dorski selitvi na jug že presežena. Govorcji dorskih narečij so bili najverjetneje v tem obdobju že na Peloponezu, vendar kot sestavni del nižjega družbenega sloja.

- Dubois II = Dubois, Laurent. *Recherches sur le dialecte arcadien – II Corpus dialectal*. Louvain-la-Neuve: Cabay, 1986.
- Horrocks, Geoffrey. *Greek: A History of the Language and its Speakers*. 2. izdaja. Chichester: John Wiley & Sons, 2010.
- Kuntner, Rok. *Vokalizem in konzonantizem arkadijskega narečja*. Diplomsko delo. Oddelek za klasično filologijo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 2017.
- Lejeune, Michel. *Phonétique historique du mycénien et du grec ancien*. Pariz: Klincksieck, 1972.
- Liddell, Henry, Robert Scott, Henry Stuart Jones, Robert McKenzie. *A Greek-English Lexicon*. Oxford: Clarendon Press, 1996.
- Meier-Brügger, Michael. *Indogermanische Sprachwissenschaft*. Berlin in New York: De Gruyter, 2010.
- Miller, D. Gary. *Ancient Greek Dialects and Early Authors – Introduction to the Dialect Mixture in Homer, with Notes on Lyric and Herodotus*. Boston in Berlin: De Gruyter, 2014.
- Rix, Helmut. *Historische Grammatik des Griechischen – Laut- und Formenlehre*. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1992.
- LIV= Rix, Helmut et al. *Lexikon der indogermanischen Verben, die Wurzeln und ihre Primärstammbildungen*. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 2001.
- Sihler, Andrew Littleton. *New Comparative Grammar of Greek and Latin*. New York in Oxford: Oxford University Press, 1995.
- Schwyzler, Eduard. *Griechische Grammatik auf der Grundlage von Karl Brugmanns griechischer Grammatik. Erster Band: Allgemeiner Teil, Lautlehre, Wortbildung, Flexion*. München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1939.
- Tichy, Eva. *A Survey of Proto-Indo-European*. Bremen: Hempen Verlag, 2006.

Seznam okrajšav

- ark. = arkadijsčina, arkadijsko
 ark.-kip. = arkado-kiprska narečna skupina, arkado-kiprsko
 at. = atiščina, atiško
 jon.-at. = jonsko-atiška narečna skupina, jonsko-atiško
 av. = avestijščina, avestijsko
 ide. = indoevropski/a/o
 jon. = jonščina, jonsko
 kip. = kiprščina, kiprsko
 lat. = latinščina, latinsko
 mik. = mikenščina, mikensko
 pgr. = pragrščina, pragrško
 pide. = indoevropski prajezik, praindoevropsko
 stind. = stara indijščina, staroindijsko
 stiran. = stara iranščina, staroiransko
 -∅ = ničto osebilo/sklonilo
 < = regularni fonološki razvoj iz
 > = regularni fonološki razvoj v
 ← = razvoj iz (po analogiji ali preoblikovanju)
 → = razvoj v (po analogiji ali preoblikovanju)
 * = rekonstrukcija oz. transponat
 ** = hipotetična oblika

/ ___ = če sledi

= absolutno vzglasje/izglasje besede

H = laringal

K = konzontan (soglasnik)

M = nazal (nosnik)

V = vokal (samoglasnik)

PRILOGA 1: NAPIS IG 262¹²

- [Fω]φλήασι οἶδε ἰν Ἀλέαν·
 [Σί]συρνος
 [Σ]ω[κλ]ῆς
 [Φ]ιλομηλίδας
 5 Θεό[κ]οσμος
 Ἀριστόμαχος
 Δρομέας
 Στίλπας
 Φάνις
 10 Ἄκραντος
 Ἄντιλαΐδας
 Βῶθις ηεσκλάρος
 Θέμανδρος.
- Ἵναιοι ἄν χρηστήριον κακρίνη
 15 ἦ γνωσίαι κακριθῆε τῶν χρημάτων,
 πὲ τοῖς Φοικιάται<ς> τὰς θεῶ ἦναι,
 καΦοικίας δάσασθαι τὰς ἄνωδ' ἐάσας.
 Εἰ τοῖς Φωφληκόσι ἐπὶ τοῖδ' ἐδικάσαμεν,
 ἄ τε θεὸς κὰς οἱ δικασσταί, ἀπυιεδομίν[οι]
 20 τῶν χρημάτων τὸ λάχος, ἀπεχομίνος
 κὰ τῶρρέντερον γένος ἦναι
 ἄματα πάντα ἀπὸ τοῖ ἱεροῖ, ἴλαον ἦναι·
 εἰ δαλ λαιι[ς] ἔᾶτοι κὰ τῶνν[υ/ι], ἰμενφῆς ἦναι.
- col. II.24 Εὐχωλὰ [δ'] ἄδε ἔ[σ]ετοι τοῖ ἀ[λιτηρίοι]·
 25 εἴ ιις ἰν τοῖεροῖ τῶν τότε [ἀπυθανόντων]

12 Izvirnik sledi kritični izdaji v Dubois II, v kolikor je to iz razloga praktičnosti in preglednosti smiselno. Besedilo izvira iz obdobja, ko (1) male tiskane črke grške abecede še niso bile v rabi, ravno tako ne diakritična znamenja (vsi šibki in ostri pridihni ter naglasna znamenja so torej rezultat interpretacije), in ko (2) v Arkadiji vzhodnogrški alfabet še ni bil v splošni rabi, temveč so uradne dokumente zapisovali v epihoričnem alfabetu. Kljub temu se, kot je že bilo opozorjeno, v besedilu dolga ē in ḡ zapisuje z >η< in >ω<. Prav tako so izpuščene podpisane pike, ki v prvotni kritični izdaji označujejo negotovo branje posameznih grafemov, največkrat zaradi poškodovanega napisnega polja. Ostala tekstnokritična znamenja, ki odražajo urednikovo interpretacijo, so verno ohranjena. Za popolno kritično izdajo glej Dubois II.

φονῆς ἐστί, εἴη' αὐτὸς εἶη [τῶν ἐσγόνων]
 ις καὶ τῶρρέντερον, εἶη τ[ῶν ἀνδρῶν]
 εἶη τὰς φαρθένω, ἰνμενφῆ[ς ἦναι καὶ]
 τὸ χρηστήριον· εἰ δὲ μὴ, ἴλα[ον ἦναι].

- 30 Εἰ Θέμιανδρος φονῆς ἐστί ε[ἶηε]
 τῶν ἀνδρῶν εἶη τὰς φαρθέν[ω]
 τῶν τότε ἀπυθανόντων ἰν τ[οἰεροῖ]
 κὰς μὴ προ[σ]σθαγενῆς τῶ Φέ[ργω]
 τὸ τότε ἐό[ν]τος ἰνμόνφον θε[οῖ ἦναι].
 35 εἰ δὲ προσσθαγενῆς τῶ Φέργ[ω]
 κὰς μὴ φονῆς, ἴλαον ἦναι.

Spodaj navedeni so dolžniki Aleje:

Sisurnos, Sokles, Filomelid, Teokozmos, Aristomah, Dromej, Stilp, Fanis, Akrant, Antilaíd, Botis – izvzet¹³ – Temander.

Kogar preročišče obsodi, potem ko je bil po preiskavi obsojen na zaplembo premoženja, naj preide (sc. vse, kar je njegovega)¹⁴ – skupaj s sužnji – v last boginje, posesti zgoraj pa naj se razdeli. V kolikor smo – boginja in sodniki –, potem ko smo dali v prodajo del njihovega premoženja, glede dolžnikov dosodili sledeče, (namreč da) naj se (oni) in vse njihovo moško potomstvo vselej držijo stran od svetišča, naj (nam) bodo (glede tega bogovi) naklonjeni. Če se glede teh (posameznikov) dopusti razdelitev posesti, naj bo to (pri bogovih) grajano.

Kršitelju pa naj velja tale kletev: če je v svetišču kdo, ki je morilec onih, ki so takrat umrli – mož ali device –, bodisi on sam bodisi kdo od njegovih moških potomcev, naj bo to grajano po (razsodbi) preročišča. Če pa ni (sc. morilec), naj (mu) bodo (bogovi) naklonjeni.

Če je Temander morilec onih, ki so takrat umrli v svetišču – mož ali device –, in ne (zgolj) priča dejanju, ki se je takrat odvilo, naj bo to pri bogu grajano, če pa je bil (zgolj) priča dejanju in ne morilec, naj (mu) bodo (bogovi) naklonjeni.

13 Za različne interpretacije tega problematičnega mesta glej Kuntner, *Vokalizem in konzonantizem arkadijskega narečja*, 25–26.

14 Dopolnitve v tem in v vseh sledečih oklepajih so prevajalčevi poskusi interpretacije vsebinsko manj jasnih mest.

PRILOGA 2: NAPIS IG 343¹⁵

Θεός. Τύχα αγαθ[ά]. |² ΣυΦοικία Εὐαί |³ μνίους Ἐρχομι |⁴ νίους ἐπὶ τοῖς Φί |⁵
 σφοῖς καὶ τοῖς ὕμ |⁶ οῖοις. Τὰ δὲ ἱερά |⁷ [τ]ὰ ἰν Εὐαίμονι ἀ |⁸ [ἰ κ]ὰ μῆν · αὐθι
 κα |⁹ [τάπ]ερ ἔχει συντ |¹⁰ [ελῆ]σαι ----- ca 3 lignes |¹⁴ Τὸς δὲ προτέρος [ἰ]
 |¹⁵ νΦοίκος τὰς τομ |¹⁶ [ά]δος λαχῆν, κατὰ |¹⁷ [π]ερ ἔδοξε ἀμφο[τ |¹⁸ ἐ]ροις·
 Τῶν δὲ ἐπὶ |¹⁹ [X]αιριάδα εἴ τέ [τ |²⁰ ι] χωρίον ἀμφίλλ |²¹ [ο]γον ἰν τᾷ τομά
 |²² [δ]ι, τὸς Ἡραέας δια |²³ [δ]ικάσαι καὶ τὰς δίκαι[ς] |²⁴ [τ]ὰς προδικασμί |²⁵
 νας πάνσας· πομπ[ἀ |²⁶ ς] δ' ἐπιγενέσθαι δ[ι] |²⁷ ἀ τρία Φέτεια Ἄρ[κὰ |²⁸ δω]ν
 ἐπὶ Φρήσι κ[αἰ] |²⁹ [τ]ὰ χρήματα δαμόσι |³⁰ [α] κοινᾷ φέρην ἀ |³¹ [μ]φοτέρος·
 γράφε |³² α γραψάνσας καθ[έ |³³ σ]θ[αι], ὁπόθ' ἂν δεά[σ |³⁴ η]τοι ἀμφοτέροις.
 τ |³⁵ οἷς ἐπὶ Χαιριάδα τ |³⁶ ἀ χρήματα ὀφέλλο[ν |³⁷ σ]ι τᾷ θεοῖ περι τὸν ἀ |³⁸ [π]
 υδοσμὸν αὐτὸς δ[ι] |³⁹ ἀβωλευσαμίνος χρό |⁴⁰ νον τάξασθαι καὶ περ[ἰ] |⁴¹ [τὰ]
 μισθώματα τὰς γᾶς |⁴² [τὰν] Μνασιτέλης ἐμί<σ>θ[ω] |⁴³ σε, κα ταυτά. Ὅτις
 ξέν[αν] |⁴⁴ γεγάμηκε, τὸς παῖδας [κ |⁴⁵ αἰ] τὰς γυναῖκας Ἐ[ρ] |⁴⁶ χομνίας ἦναι.
 Τὰ ὄρ |⁴⁷ [κ]ια πάντα τὸ αὐτὸ [α] |⁴⁸ ἰ αὐτῖς · μῆ ἐσκεθῆ |⁴⁹ [ν] μῆδ' αναγκάσαι
 μ |⁵⁰ [η]δέν. Ἀτὰρ δὲ δικ[ᾶ |⁵¹ ν] τᾶνν · οἱ ξένοι ἐ[κ] |⁵² ρινναν τὰς τε ἰν [E |⁵³
 ὕ]αίμονι καὶ τὰς ἰ[ν] |⁵⁴ [Ἐρχομιν]οῖ [----- ca 2 lignes ----- ἰν πόλι] |⁵⁷
 [Φε]κατέραι Ἰολλ[α] |⁵⁸ ος. Ὡμοσαν οἱ Εὐα[ι] |⁵⁹ μνιο<ι> τάδε· ἀψευ[δ] |⁶⁰ ἦω
 νά<ν> τὰν συφοι[κί] |⁶¹ αν τοῖς Ἐρχομνίο[ι] |⁶² ς πὸς τὰς συνθέ[σ |⁶³ ι]ς, νεὶ
 τὸν Δία τὸν Ἄρ[η] |⁶⁴ α, νεὶ τὰν Ἀθάναν τ |⁶⁵ ἂν Ἀρείαν, νεὶ τὸν [I] |⁶⁶ νυάλιον
 τὸν Ἄρηα· |⁶⁷ [ο]ῦ δαν ἀνισταίμα |⁶⁸ ν ἀπὺ τοῖς Ἐρχομιν |⁶⁹ [ί]οις οὔποτε, οὐ
 τὸν |⁷⁰ [Δ]ία τὸν Ἄρηα, οὐ τὰ |⁷¹ ν Ἀθάναν τὰν Ἄρε[ι] |⁷² αν, οὐ τὸν Ἰνυάλιο |⁷³
 ν τὸν Ἄρηα· κεῦορ |⁷⁴ κέντι μὲν τάγαθά, |⁷⁵ [ἐ]πιορκέντι δὲ ἔξο |⁷⁶ [λέ]σθαι
 αὐτὸγ καὶ γ |⁷⁷ ἔνος. Ὡμοσαν Ἐρχ |⁷⁸ [ο]μνίοι τάδε· ἀψευ |⁷⁹ δήω νὰν τὰν συφο
 |⁸⁰ [ι]κίαν τοῖς Εὐαίμν[ί] |⁸¹ οἷς πὸς τὰς συνθέ |⁸² [σ]ις, νεὶ τὸν Δία τὸν Ἄ |⁸³ [ρ]
 ηα, νεὶ τὰν Ἀθάναν |⁸⁴ τὰν Ἄρηαν, νεὶ τὸν Ἰν |⁸⁵ [υ]άλιον τὸν Ἄρηα· οὔ |⁸⁶ δαν
 ἐξελαύνοια τ |⁸⁷ ὄς Εὐαίμνιος οὔπο |⁸⁸ τε, οὐ τὸν Δία τὸν Ἄ[ρ] |⁸⁹ ηα, οὐ τὰν
 Ἀθάναν |⁹⁰ [τ]ὰν Ἄρηαν, οὐ τὸν Ἰν |⁹¹ υάλιον τὸν Ἄρηα. vac. |⁹² κεῦο[ρ]κέντι
 μὲν [τ] |⁹³ ἀγαθά, ἐπιορκέντ[ι] |⁹⁴ δὲ ἐξολέσαι κα[ὶ] |⁹⁵ τὸν καὶ γένος. vac. |⁹⁶
 Ἀριστάνωρ |⁹⁷ Ὀνόμαντος |⁹⁸ Λαέας |¹⁰⁰ Σαοκλῆς | φο [ca 1 ligne] |¹⁰² ...η απεον
 |¹⁰³ ὄνδικα ἦναι.

Bog. Dobra usoda. Politična zveza¹⁶ Evajmniycev in Erhomencev¹⁷ na osnovi enakosti in enakopravnosti. Svete obrede v Evajmonu naj se prav tam nadalje opravlja enkrat mesečno, kakor do sedaj.

/.../ Prvotni prebivalci naj dobijo razdeljeno zemljišče po žrebu, kakor so

15 Prim. opombo 12.

16 ΣυΦοικία – dob. »skupno bivanje« oz. »kraj, kjer se biva skupaj«. V političnem smislu gre za zvezo oziroma zavezništvo dveh mest, vendar je iz podtona besedila razbrati, da gre zelo verjetno za priključitev Evajmona k ozemlju Orhomena.

17 Εὐαίμνιος – mesto Evajmon se je moralo nahajati nekje v bližini Orhomena. Slednji toponim je širše znan kot Ὀρχομενός. Novejša oblika v primerjavi s starejšim Ἐρχομνίος (prim. mik. e-ko-me-no) izkazuje asimilacijo e – o > o – o.

oboji skupaj sklenili. Če je na razdeljenem zemljišču kakšna izmed tistih parcel, ki so bile razdeljene pod Hajrijadom, predmet spora, naj tako v tej pravdi kakor tudi v vseh pravnih, ki so že bile predmet obravnave, razsodijo Herajci. Poslanstva (sc. herajskih sodnikov) naj se po sklepu Arkadijcev menjajo na tri leta, javne dolgove pa naj oboji prinašajo v skupno blagajno. Ko Poslanstva (sc. herajskih sodnikov) napišejo sezname dolgov, naj jih postavijo, kamorkoli se obojim zdi primerno. Tistim, (sc. ki so parcele dobili) pod Hajrijadom, ki so boginjini dolžniki, bo rok za vračilo po posvetu določil sam (sc. zbor »obojih«). (Določil pa bo) na enak način tudi rok za plačilo najemnine za zemljo, ki jo je Mnasiteles dal v najem. Če kdo v zakon vzame tujko, naj bodo otroci in žena Erhomenci. Zaprisege (naj bodo) spet vselej isto (besedilo). Ničesar naj se iz njega ne črta in ničesar naj se vanj ne vsili. Vseeno pa tiste pravde, v katerih so sodili tujci, tako tiste v Evajmonu kot tiste v Erhomenu /.../ v obeh mestih Jolaj.

Evajmnijci so dali tole prisego: »Spoštoval bom politično zvezo z Erhomenci v skladu s sporazumom, pri Zevsu Aresu, pri Ateni Areji, pri Inialiju Aresu, nikoli se ne bom odselil od Erhomencev, ne bom, pri Zevsu Aresu, ne bom, pri Ateni Areji, ne bom, pri Inialiju Aresu. In če ostanem zvest dani prisegi, naj (bom deležen) dobrega, če pa prisego prelomim, naj bom skupaj s svojim rodом pogubljen.« Erhomenci so dali tole prisego: »Spoštoval bom politično zvezo z Evajmnijci v skladu s sporazumom, pri Zevsu Aresu, pri Ateni Areji, pri Inialiju Aresu, nikoli ne bom izgnal Evajmnijcev, ne bom, pri Zevsu Aresu, ne bom, pri Ateni Areji, ne bom, pri Inialiju Aresu. In če ostanem zvest dani prisegi, naj (bom deležen) dobrega, če pa prisego prelomim, naj bomo pogubljeni tako jaz kakor moj rod.«

Aristanor, Onomant, Laej, Saokles /.../¹⁸

18 Iskreno zahvalo sem dolžan mentorici izr. prof. dr. Jerneji Kavčič in somentorju doc. dr. Luki Repanšku, da sta me tako pri pisanju diplomskega dela, na podlagi katerega je deloma nastal pričujoči članek, kakor tudi pri pisanju zgornje študije opozarjala na vsebinske in formalne pomanjkljivosti ter popravljala moje napake.